

alapuló történetét és fejlődését mutatta be Deli Alexandra Viktória PhD-hallgató, párhuzamba állítva a hatályos jogi szabályozással „*On the Way to Marriage – The Rules of Engagement then and now*” című előadásában. Baranyi Emese PhD-hallgató „*Comparison of Wedding Donations in Hungarian Law and Mahr in Islamic Law*” című előadásában a magyar, házasságkötéshez kapcsolódó vagyoni juttatások szabályozását vetette össze az iszlám mahr intézményével. A konferencia záró előadása Linh Nguyen Thi My PhD-hallgató nevéhez kapcsolható. „*Matrimonial Property Law in Vietnam During the French Colonial Period*” című előadásában a francia gyarmati jog Vietnam házassági vagyonyjogára kifejtett hatását mutatta be. Az előadó utalt a francia megszállás jogellenes voltá-

ra, ugyanakkor üdvözölte a gyarmatosítás azon családjogi eredményét, amely felváltotta a férfi abszolút pozícióját a családban.

A tudományos ülés eredményeinek összegzését követően Hegedűs Andrea – a jövőbeni gyümölcsöző együttműködés reményében – Szegedre invitálta a pécsi kutatócsoport tagjait. A Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kara 2019 őszén rendezi meg a Márkus Dezső Összehasonlító Jogtörténeti Kutatócsoport a családjog-történeti rendezvénysorozat következő, harmadik tudományos ülését. A 2019. áprilisi ülés eredményeit az előadók a *DÍKÉ* 2019. 1. tematikus lapszámában teszik közzé.

Herke-Fábos Barbara Katalin

Jegyzetek

¹ HERGER, Cs. Eszter – STEPPAN, Markus: Die Gründung der Dezső-Márkus-Forschungsgruppe für Vergleichende Rechtsgeschichte in Pécs. Beweggründe – Motive – Visionen. *Journal on European History of Law*, No. 2, 2016, 180–184. p.

² A kutatócsoport alapító okiratát lásd md.ajk.pte.hu/sites/default/files/files/grundungsstatut2.pdf

³ A *Diké* 2018. 2. számát lásd journals.lib.pte.hu/index.php/dike/issue/archive

⁴ HERGER Csabáné: A házasság és a család védelme a modern magyar magánjogban. A Márkus Dezső Összehasonlító Jogtörténeti Kutatócsoport tudományos ülésének megnyitójára (Pécs, 2018. december 10.). *Diké*, 2018. 2. sz. 3–15. p.

- **2019. március 12-én** vehette át a Szegedi Tudományegyetemen végzett oktatói, kutatói és tudományos szervezői munkájának elismeréseként a Szegedért Alapítvány fődíját Homoki-Nagy Mária tanszékvezető, egyetemi tanár.

- **2019. április 4-én** „150 éves az 1869. évi IV. törvénycikk” címmel rendezett konferenciát a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Államtudományi és Közigazgatási Kara.

Koltay András rektor köszöntőjében hangsúlyozta, nagy megtiszteltetésnek tartja, hogy a bírói függetlenséget deklaráló törvényről szóló tudományos tanácskozásnak az NKE adhat helyet. Kis Norbert dékán szerint az ünnepelt törvénycikk 150 évvel ezelőtt mérföldkő volt a jogalkotásban, és elgondolkodtató, hogy a napjainkban születő értékteremtő törvények megmaradnak-e ilyen időtávtatban a kollektív emlékezetben vagy a tudományban.

Máthé Gábor professor emeritus, a konferencia levezető elnöke bevezetőjében kiemelte, hogy a rendezett államélethez hozzátartozik a bírói joggyakorlat szabályozása is. Mint mondta, a bírói hatalom gyakorlásáról szóló 1869. évi IV. tc. „megfelelt a kor kívánalmainak, olyan alapszintű törvény, amely nélkül nem létezhetne jogállam. Elvi alapot és ma is követendő példát ad.”

Varga Zs. András alkotmánybíró előadásában kiemelte, hogy az 1869. évi törvény értelmében – igaz, kartális

alkotmány hiányában, de – létezett a normakontroll intézménye. Peres Zsuzsanna egyetemi docens (NKE) ifj. Majláth György országbíró, kúriai elnök életpályájának legjelentősebb állomásait idézte fel. Mezey Barna tanszékvezető egyetemi tanár (ELTE) előadásában azt vizsgálta, hogyan hatott az 1869. évi IV. tc. a magyar büntetőjog profiljára. A korszak nehézségeit és megoldásra váró feladatait jelentette egyfelől, hogy a tömlöc, a börtön, a fogház és a fegyház fogalmai nem különültek el még egymástól jól körülhatárolható módon, valamint az évi 4700-5000 fogvatartott alkalmas elhelyezése, hiszen az akkortájt működő nyolc fegyintézet jórészt alkalmatlan helyen, régi zárdákban, várakban nyert elhelyezést. A XIX–XX. századi bírói fizetésrendezési törekvésekről adott átfogó képet Bódiné Beliznai Kinga egyetemi docens (ELTE) „Adj a bírónak aranyat, tied az igazság. A bírók anyagi függetlensége” című előadásában. „Amikor nem érvényesült a hatalommegosztás elmélete” címmel Horváth Attila alkotmánybíró, egyetemi tanár az 1950-es évek ítélkezési gyakorlatának problematikáját taglalta.

HÍREK

Az 1869. évi IV. törvénycikkre emlékezve az érdeklődők további előadásokat hallgathattak meg a kiegészítést követő egységes törvénykezési rendszer kialakításáról, a hatásköri összeütközések XIX. századi elbírálásáról, a Közigazgatási Bíróság XX. századi történetéről, az 1869. évi törvény hatásáról a mai bírói karra, valamint a bíróságok megkülönböztető jegyeiről a magyar köz-
 jogban.

- **2019. április 10–12-én** a Pázmány Péter Katolikus Egyetem szervezésében került megrendezésre a XXXIV. Országos Tudományos Diákköri Konferencia Állam- és Jogtudományi Szekciója. A jogtörténeti tagozatokban az alábbi eredmények születtek.

Magyar állam- és jogtörténeti tagozat I.

- I. Suhajda Máté (PTE): A kivételes hatalom szabályozásának egyes kérdései európai kitekintéssel (Témavezető: Korsós-né Delacasse Krisztina egyetemi adjunktus)
- II. Biczó András (DE) „Majdnem törvényes tekintély...” – Benedikt Carpoz hatása Debrecen XVIII. századi büntető esetjogára (Témavezető: Papp László egyetemi adjunktus)
- II. Krusóczki Bence (SZTE): A Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara szerepe a tisztességtelen versenyselektmények kapcsán (Témavezetők: Homoki-Nagy Mária egyetemi tanár, Varga Norbert egyetemi docens)
- III. Kolostyák Kamilla (NKE): II. József házassági pántensének bontóperekre gyakorolt hatása (Témavezető: Peres Szuzsanna egyetemi docens)
- Különdíj Kovács Ákos Tibor (ELTE): A párbaj története Magyarországon 1867 és 1914 között, különös tekintettel a párbaj társadalmi vonatkozásaira (Témavezető: Bódiné Beliznai Kinga egyetemi docens)

Magyar állam- és jogtörténeti tagozat II.

- I. Botos Mihály Bálint (SZTE): A veszélyes üzemi felelősség jogtörténeti vizsgálata, különös tekintettel a bírói joggyakorlatra (Témavezető: Homoki-Nagy Mária egyetemi tanár)
- II. Kárász Marcell (ELTE): A felsőház szerepe a két világháború közötti közjogi berendezkedésben (Témavezető: Mezey Barna egyetemi tanár)
- III. Schlachta Boglárka Lilla (KRE): Az első nő a magyar országgyűlésben. Slachta Margit életútjának feltáratlan oldala a hatalom titkos gépezetében (Témavezető: Stipta István egyetemi tanár)
- III. Békési Gábor (PTE) Kormányzósértés a pécsi jogszolgáltató szervek joggyakorlatában 1922–1944 között (Témavezető: Béli Gábor egyetemi docens)
- Különdíj Toplenszki Zalán (ME): Magyarországi németek elleni kényszerintézkedések a második világháború után a Tokaj-hegylajai régióban (Témavezető: Lehotay Veronika egyetemi adjunktus)
- Különdíj Szépvölgyi Enikő (SZE): Szigorított őrizet, avagy egy fejezet a határozatlan tartamú intézkedések köréből a XX. századi Magyarországról (Témavezetők: Mezey Barna egyetemi tanár, Kelemen Roland egyetemi tanársegéd)

Egyetemes jogtörténeti és római jogi tagozat

- I. Galicz Kamilla (PTE): Diktatúra luzitán módra. Portugália a két világháború között (Témavezető: Korsós-né Delacasse Krisztina egyetemi adjunktus)
- II. Giovannini Máté (KRE): A *datio in solutum* a római jog forrásaiban (Témavezető: Pókecz Kovács Attila egyetemi tanár)
- II. Vajda Szabolcs (PTE): Gazdaság és jog kapcsolata az építési beruházásoknál az antik Rómában és a hatályos polgári jogunkban (Témavezető: Jusztinger János egyetemi adjunktus)

III. Csehes András (NKE): A curialisok helyzete a jogforrások tükrében (Témavezető: Kelemen Miklós egyetemi adjunktus)

Különdíj Báró-Farkas Csaba László (SZTE): A párbaj megítélése hazánkban a Csemegi-kódex után, angolszász kitekintéssel. Felülírhatja-e a társadalmi elvárás a törvényi normát? (Témavezető: Balogh Elemér egyetemi tanár)

Különdíj Pető Nóra (PPKE): Megjegyzések a római gyámság fogalmához egy jogeset kapcsán (Témavezető: Erdődy János egyetemi docens)

- **2019. április 15-én és 16-án** Christian Neschwara egyetemi tanár, jogtörténész (Universität Wien, Juridicum, Institut für Rechts- und Verfassungsgeschichte) tartott szemináriumot az osztrák–magyar kiegyezésről a Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kara hallgatóinak. *Das österreichische ABGB – eine europäische Kodifikation* című tudományos előadását április 17-én hallgathatták meg az érdeklődők.

- **2019. április 24-én** ünnepi megemlékezést tartott a Kúria az Országház Felsőházi termében a bírói függetlenséget deklaráló 1869. évi IV. törvény megalkotásának 150. évfordulója alkalmából.

A konferencia napja több szempontból szimbolikus. A régi magyar jog nevezetes ünnepe volt április 24., Szent György napja, városaink hosszú évszázadokon keresztül e napon választottak maguknak bírót, és ítélkező fórumaink tavaszi üléseit is ezen a napon kezdték meg. Az 1869. április 24-re meghirdetett országgyűlésen Ferenc József trónbeszédében úgy fogalmazott, hogy „a jó, gyors és részrehajlatlan igazságszolgáltatás a rendezett államélet első kellékei közé tartozik. Ennélfogva szükséges, hogy egyrészt az, akire a nagyhorderejű bírói hatalom gyakorlása bízva van, mind egyesek, mind a közhatalom irányában a függetlenség minden biztosítékaival elláttassék; másrészt viszont mindenki biztosítva legyen a bírói hatalom túlterjeszkedése ellen.” A tanácskozáson a magyar bírói kar tagjai, jogtudósok, egyetemi tanárok és a kormány képviselői vettek részt. A konferenciát Kövér László, az Országgyűlés elnöke nyitotta meg. A szakmai tanácskozás három kerekasztal-beszélgetés keretében zajlott.

Az első panel az 1869. évi IV. törvény megalkotásáról és jelentőségéről értekezett. Máthé Gábor professor emeritus (NKE ÁKK) bevezető szavait követően Béli Gábor tanszékvezető, egyetemi docens (PTE ÁJK) a királyi Kúria létrejöttéről, ennek kapcsán az uralkodó ítélkező hatalmáról, a királyi jelenléti bíróságokról, valamint az 1723. évi bírói reform jelentőségéről beszélt. Bódiné Beliznai Kinga egyetemi docens (ELTE ÁJK) a neoabszolutizmust követő évek igazságszolgáltatási szervezeti változásait mutatta be, kiemelve az

1861. évi Országbírói Értekezlet érdemeit és az 1868. évi törvénykezési rendtartás bírói szervezetet érintő változásait. Röviden szólt a bírói hatalom gyakorlásáról szóló törvénytervezetet kidolgozó és előterjesztő Horváth Boldizsár igazságügy-miniszteréről és Csemegi Károly miniszteri tanácsosról, akik kiemelkedő szerepet játszottak a hazai jog visszaállításáért vívott harcban. A Horváth Boldizsár által a bírói függetlenség Magna Chartájaként és a Csemegi Károly által a magyar igazságügy „legszebb alkotásaként” aposztrófált javaslat parlamenti vitájáról, a főrendiházi, illetve a képviselőházi véleményekről Barna Attila tanszékvezető, egyetemi docens (SZE ÁJK) beszélt.

Bóka János igazságügyi államtitkár vezette a közigazgatási bíráskodással foglalkozó szekciót, amelynek résztvevői Hajjas Barnabás miniszteri biztos (IM), Hörcherné Marosi Ildikó alkotmánybíró és Patyi András kúriai tanácselnök a Közigazgatási Bíróság XIX–XX. századi szervezetéről és működéséről, a Közigazgatási Felsőbíróság felállításáról, valamint a bíróságok közötti párbeszéd szükségességéről szoltak. Az igazságszolgáltatás jövőjéről, a jog, az ítélkezés és a digitális társadalom kapcsolatáról a harmadik kerekasztal értekezett. Koltay András rektor (NKE) beszélgetőtársai Zódi Zsolt egyetemi docens (Corvinus), Tóth András, a Gazdasági Versenyhivatal elnökhelyettese és Osztoivits András, a Magyar Igazságügyi Akadémia igazgatója voltak.

A konferencia tanulságait Handó Tünde, az Országos Bírói Hivatal elnöke összegezte. Mint mondta, az ítélkezés nem a bíróról magukról szól, a bíróságok a társadalmi igazságosságot hivatottak helyreállítani. Darák Péter, a Kúria elnöke zárszavában kiemelte, hogy „az elmúlt időszakban a szervezeti, személyi és szemléleti megújulás a bírói testület filozófiájává vált. Mindez olyan társadalmi és politikai légkörben zajlott, amely a demokratikus átalakítást sokkal inkább a jogalkotástól, mint a bírói jogfejlesztéstől várta.”

- **2019. június 1-jén** Képes György egyetemi adjunktus (ELTE) a Debreceni Egyetem doktoravató ünnepségén prof. dr. Szilvássy Zoltán rektortól és prof. dr. Csernoch László tudományos rektorhelyettestől átvette habilitált doktori oklevelét.
- **2019. június 19-én** sikerrel zajlott le Rigó Kinga (ELTE Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola) kutatóhelyi vitája. „A magyar felsőoktatási jog története” című dolgozat történeti-jogi és intézménytörténeti szempontból is szervesen kapcsolódik a Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszék kutatási témáihoz. A vita résztvevői Rigó Kinga fokozatszerzési eljárásának megindítását egyhangúan támogatták. A jelölt témavezetője: Mezey Barna tanszékvezető, egyetemi tanár.

